

HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71

De Nederlandse Operastichting

Hoffmanns Erzählungen

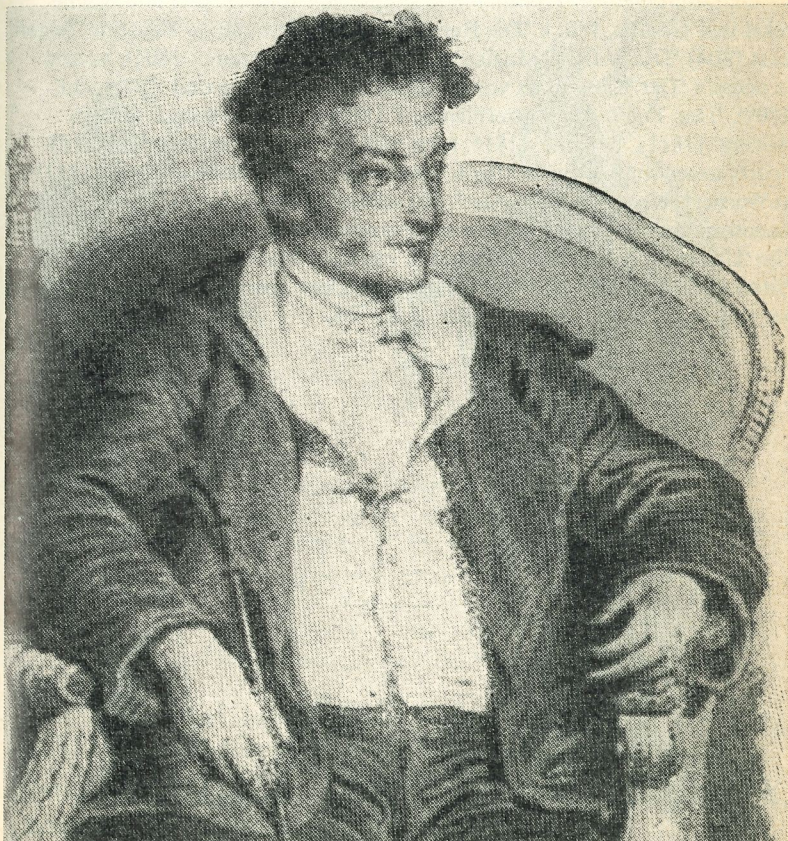
22/6, 30/6 Scheveningen Circustheater 20.15 uur
24/6, 26/6, 2/7 Amsterdam Stadsschouwburg 20.15 uur
28/6 Eindhoven Stadsschouwburg 20.15 uur
4/7 Rotterdam Schouwburg 20.15 uur

Hoffmann, de legendarische en geniale dichter, componist en tekenaar

Er zijn in de geschiedenis van de kunst enige personen geweest die zo begaafd waren, op verschillende gebieden, dat zij mede daardoor nooit bekend geworden en gebleven zijn als genieën. Een van die weinige, verbijsterend alzijdige figuren is Ernst Theodor Wilhelm Hoffmann die uit louter verering voor Mozart zijn derde naam in Amadeus veranderde. In Koningsbergen in Oost Pruisen werd hij op 24 januari 1776 geboren en hij studeerde daar rechten. In Groszlogau werd hij ambtenaar, in 1800 accessor in Posen. Daar hield hij het twee jaar uit, omdat ambtenaar-zijn hem natuurlijk niet te zeer lag, en wat dat betreft worden we onwillekeurig herinnerd aan onze eigen grote dichter Jacques Bloem, die in zijn jonge jaren als ambtenaar steeds een half uur te laat op kantoor komend en daarover door een superieur onderhouden ter verdediging ten antwoord gaf: 'Maar ik ga dan ook altijd een half uur eerder weg!'

Hoffmann kwelde de superieuren erger en werd voor straf overgeplaatst naar een lagere rang naar Plotzk, omdat hij van enige superieuren onbarmhartig geestige karikaturen gemaakt had. In 1804 was hij 'Preussischer Regierungsrat' in Warschau, vanwaar hij in 1806 verdreven werd door de intocht van de troepen van Napoleon. Twee jaar lang leefde hij toen van de inkomsten van muzieklessen. In 1808 werd hij Musikdirektor van het theater te Bamberg. Doch dat theater ging failliet. Met privélessen geven hield hij zich in het leven en werd tenslotte in 1813 aangesteld als medewerker van de

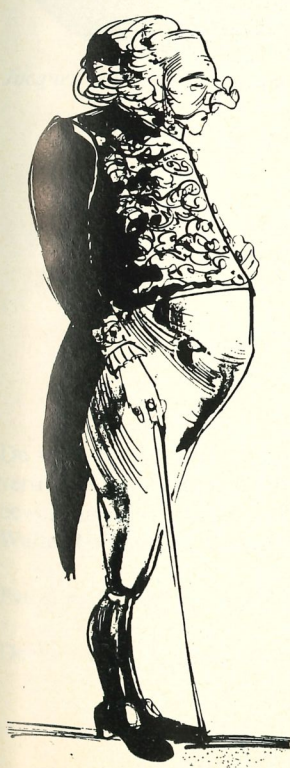
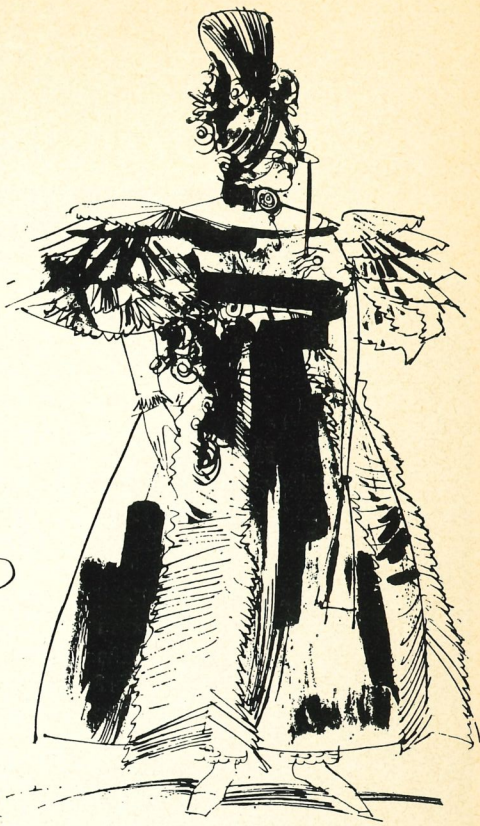
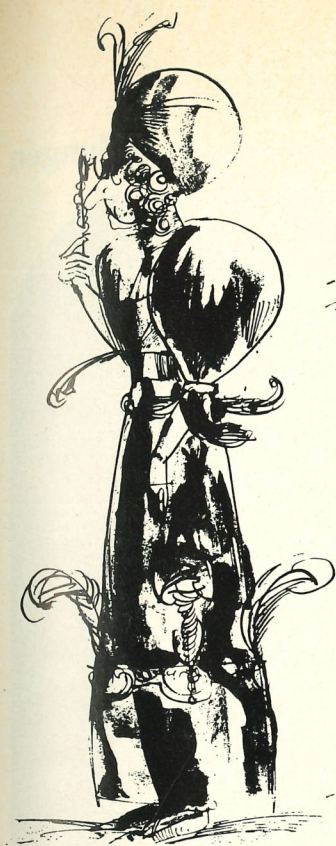
E. T. A. Hoffmann

Leipziger Allgemeine Zeitung. Tegelijkertijd was hij 'Musikdirektor' bij de 'Secondaschen Schauspielgesellschaft' en vertoefde daarvoor zowel in Dresden als in Leipzig. In 1816 was hij weer in dienst van de staat Pruisen als 'Beisitzer des Kammergerichts' in Berlijn. Daar deed hij zich gelden als een zichzelf niet ontziende, eerlijke en idealistische man, nam stelling tegen de minister van Justitie, tegen de Kanselier en tegen Koning in de zaak tegen 'Turnvater Jahn', die aangeklaagd was wegens demagogie. Hier in Berlijn was hij overdag begraven onder vervelende akten, en hij haalde 's avonds in wat hij overdag te kort kwam. In de 'Weinstube' van Lutter en Wegner was hij elke avond te vinden met de beroemde toneelspeler Ludwig Devrient (1774-1832). Deze was bekend om zijn vaak demonische creaties van Falstaff, Shylock, King Lear en Richard II, en zijn uiterlijk had daarmede dan ook affiniteiten. Met deze man was hij het middelpunt van het gezelschap. Deze periode duurde echter slechts zes jaar, daar op 25 juni 1822 Hoffmann aan een ruggemerkziekte overleed. Hij was niet alleen een scherpzinnig jurist, maar ook een schilder en tekenaar van meer dan middelmatige betekenis. Een van de bekendste karikaturen van Napoleon is van zijn hand. Van zijn literaire arbeid vinden wij enkele van zijn verhalen (niet de sterkste) in Hoffmann's Vertellingen van Offenbach. Zijn 'Lebenserinnerungen des Katers Mur' en zijn 'Fragmentarischer Biographie des Kapelmeister Johannes Kreisler' inspireerde Schumann tot zijn 'Kreisleriana'. Leo Delibes liet zich door een verhaal van Hoffmann inspireren tot zijn ballet 'Coppelia'.

Als componist schreef Hoffmann de zangspelen 'Scherz, List und Rache' (tekst van Goethe, 1801), 'Die Renegat' (eigen tekst 1803), 'Faustine' (eigen tekst 1804) 'Die lustigen Musikanten' (tekst von Brentano, 1805); voorts de opera's 'Der Kanonikus von Mailand' (1805). 'Liebe und Eifersucht' (1809), 'Der Trank der Unsterblichkeit' (1808), 'Das Gespenst' (1809), 'Aurora' (1811), 'Undine' (1816, tekst van Fouqué, 23 keren opgevoerd). Voorts toneelmuziek bij Müller's 'Genovefa' (1809), Sodens 'Saul' (1811) en Werners 'Kreuz an der Ostsee'. Hij schreef het melodrama 'Dirna' (1809), pianosonates, een ouverture, een symphonie, een Miserere en een Mis. Zijn 'Undine' oogste de bewondering van Carl Maria von Weber. Hans Pfitzer liet Undine in 1901 weer verschijnen. Deze opera wordt beschouwd als een voorloper van 'Der Freischütz'.

J. E.

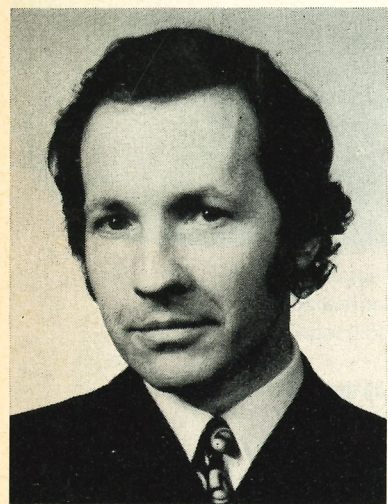

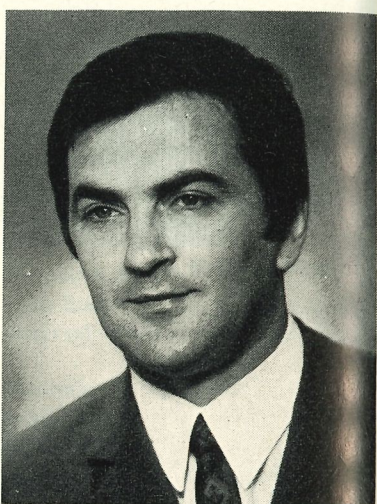
Gerd Albrecht

Ulrich Brecht

Jan Skalicky

Sandor Arisz

Siegfried Vogel

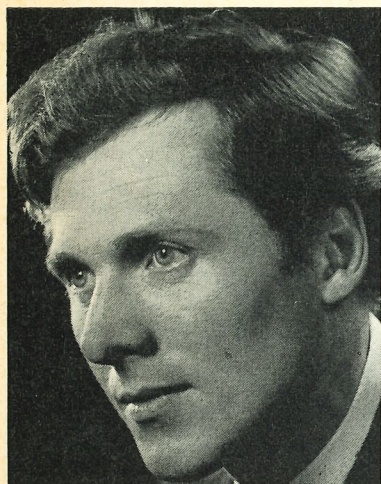
Ursula Koszut

Trudeliene Schmidt

Hubert Waber

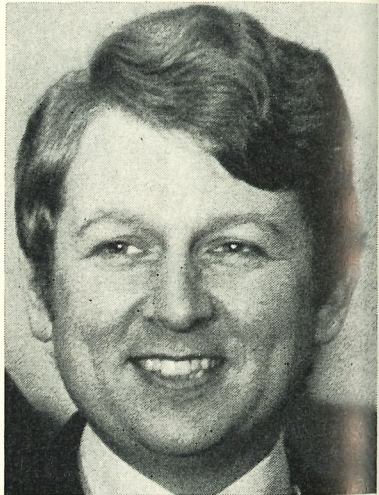
Simon van der Geest

Nico Boer

Tine van Grootel

John Vierkens

Inhoud

Hoffmanns vertellingen

1. In de kelder van Luther

In het theater-restaurant 'Luthers Kelder' koopt het gemeenteraadslid Lindorf een brief van de bediende van Stella, de primadonna. Stella treedt vanavond als gast in het theater op en Lindorf vermoedt, dat zij met die brief een minnaar bij zich uitnodigt. Maar Lindorf is zelf van plan die minnaar te zijn.

In de pauze van de opera komen ook de dichter Hoffmann en zijn vrienden naar de kelder. Het optreden van Stella, waar alle anderen enthousiast over zijn, heeft zijn ontstemming gewekt. Als afleiding zingt hij voor zijn vrienden de legende van 'Klein-Zack', maar zijn gedachten keren terug naar Stella, wier geliefde hij eens geweest is. Hij vervloekt de liefde. Ook voor de meisjes van zijn vrienden heeft hij aanvankelijk niets dan spot over, maar dan begint de aanwezigheid van de drie vrouwen en de herinnering aan Stella hem te inspireren. In de fantasie van de dichter krijgen drie vrouwen reliëf en over hen begint hij te vertellen.

2. In de salon van de natuurkundige Spalanzani.

Spalanzani heeft met hulp van de opticien Coppelius een pop gemaakt, die spreken, zingen en dansen kan. Dit kunstwerk is zo goed gelukt, dat Spalanzani de pop op een feest als zijn dochter Olympia aan het gezelschap wil voorstellen. Tot zijn gasten behoort ook de dichter Hoffmann, die op dat moment bij Spalanzani physica studeert.

Coppelius verkoopt Hoffmann een bril, die alles wat mechanisch is, levend doet lijken. Hoffmann zet de bril op en wordt meteen verliefd op Olympia. Tot grote verrukking van de gasten zingt zij een aria en danst tenslotte met Hoffmann. Daar het uurwerk in de pop steeds sneller afloopt, wordt de dans zo wild, dat Hoffmann tenslotte flauwvalt. Daarbij breekt de bril.

Intussen heeft Coppelius gemerkt, dat Spalanzani met een ongedekte cheque zijn rechten op Olympia van hem gekocht heeft. In woede vernielt hij de pop. Hoffmann komt weer bij en merkt, hoe hij voor de gek gehouden is. Omdat hij verliefd is geworden op een automaat is hij het voorwerp van spot van allen.

3. In het huis van Crespel.

Vele jaren geleden is de vrouw van Crespel overleden. Zij was een bekend zangeres en stierf aan toring. Nu is hij tot zijn ontzetting tot de ontdekking gekomen, dat zijn intussen volwassen geworden dochter, Antonia, niet alleen de stem, maar ook de kwaal van haar moeder geërfd heeft. Iedere keer dat zij zingt, is zij een stap dichterbij de dood. Maar de liefde van Antonia voor Hoffmann, die voor haar componeert, verleidt haar steeds weer tot zingen. Om die reden is Crespel heimelijk met zijn dochter en zijn bediende naar het platteland verhuisd om Antonia van Hoffmann weg te houden, doch Hoffmann weet haar toch weer te vinden en zij zweren elkaar eeuwige liefde.

Ook de demonische dokter Mirakel, die vroeger Antonia's moeder heeft behandeld, komt op bezoek. Crespel jaagt hem de deur uit, omdat hij gelooft dat Mirakel destijds zijn vrouw door zijn brouwsels om het leven gebracht heeft. Nu pas hoort Hoffmann hoe ziek Antonia is. Hem belooft ze nooit meer te zullen zingen. Maar Mirakel komt terug en weet Antonia opnieuw enthousiast te maken voor het leven als operazangeres. Als ook nog de stem van haar overleden moeder klinkt, vergeet Antonia haar belofte en zingt toch. Kort daarna zakt ze in elkaar en sterft.

4. In het paleis van de courtisane Giulietta in Venetië.

Giulietta weet alle mannen te betoveren en Hoffmann maakt daar geen uitzondering op. Alleen Dapertutto heeft door een betoverde diamant

macht over haar. Nog niet lang geleden moest zij op zijn bevel de schaduw van haar minnaar Schlemihl stelen. Ditmaal eist Dappertutto het spiegelbeeld van Hoffmann. Ook dit bevel voert Giulietta uit. Door de jaloezie van Schlemihl en Hoffmann aan te wakkeren weet zij beiden tot een duel aan te zetten. Schlemihl wordt daarbij door Hoffmann gedood. Wanneer hij Giulietta zijn beloning voor het spiegelbeeld vraagt, merkt hij dat zij hem bedriegt.

5. Opnieuw in Luthers kelder.

Hoffmann is uitverteld. Stella zoekt naar hem, maar omdat Hoffmann inmiddels stomdronken geworden is, is het voor Lindorf niet moeilijk, Stella zijn geleide aan te bieden.

Christoph Brecht

Jacques Offenbach

Jacques Offenbach werd op 21 juni 1819 geboren in Keulen. Hij was de zoon van een Joodse kantor. Al zeer jong kwam hij in Parijs en hij was korte tijd leerling van het Conservatorium. Hij werd kapelmeester aan het Théâtre Français en richtte daarna de Bouffes Parisienne op, waar hij tot 1866 leiding aan gaf. Zijn eerste operettes waren naar Frans voorbeeld (*Monsieur et Madame Denis*, *Chanson de Fortunio*). Zijn merkwaardig talent trad echter eerst aan het licht in zijn parodische operettes *'Orfée à l'enfer'* (1858) en *'La belle Hélène'* (1869), waarmede hij de spot dreef met de grote heroïsche denkbeelden en de maatschappelijke toestanden in het tweede keizerrijk van Napoleon III. Vele moralisten hebben gestreden tegen Offenbach, hetgeen tot gevolg had dat de toonaangevende professor Emil Naumann in zijn standaardwerk meende te moeten schrijven: 'We hebben op deze plaats ook nog Jacques Offenbach te memoreren (in 1880 te Parijs gestorven), die wij Duitsers, hoewel hij in 1819 te Keulen geboren is, en van huis uit ongewoon muzikaal begaafd, in verband met zijn verderflijke artistieke tendenzen, zonder jaloesie aan onze burens aan de andere zijde van de Vogezes willen laten.'

Richard Wagner bekeek de zaak wat evenwichtiger en maakte er geen geheim van, dat Offenbach's werken hem bevielen. De geest van Aristophanes was over Offenbach vaardig en alleen de voor humor ontvankelijken hebben begrepen, dat hij de frivoliteit tegelijkertijd gebruikte en aan de kaak stelde. Van zijn talrijke operettes zijn vooral: *'Barbe bleu'* (1866), *'La duchesse de Gérolstein'* (1869) en *'Vie Parisienne'* (1866) veel gespeeld. Het laatste wat hij schreef was *'Les Contes d'Hoffmann'*. Maanden na zijn dood werd dit werk voor het eerst opgevoerd (1881). In 1907 vond te Monte Carlo de première plaats van de in zijn nalatenschap gevonden opera *'Myrienne et Daphné'*.

Synopsis

The tales of Hoffmann

1. In Luther's wine tavern in Nuremberg we find Councillor Lindorf bargaining with a waiter for possession of a letter addressed to Hoffmann from his last love, Stella. Lindorf is determined that it shall be he and not Hoffmann who will keep the rendezvous. Presently a crowd of students swarn into the tavern with Hoffmann amongst them. When drinks have been served all round, they call on the poet for a story. Hoffmann at first refuses, but wine prompts his memory. He embarks on the tale of his three love adventures, and the Prologue closes with the words: 'The name of my first love was Olympia'.

2. The Italian inventor, Spalanzani, is giving a coming-out dance for his daughter, Olympia, and Hoffmann and his friend, Niklaus, arrive early. They encounter a strange old spectacle-maker, Coppelius (Hoffmann's Evil Genius), who sells the poet a pair of magic spectacles. Through these he beholds Olympia and is ravished by her beauty. She sings and he is at her feet, the world well lost for love. Later they dance together, but her feet fly so fast that Hoffmann cannot keep pace, and eventually he falls to the floor exhausted. In the crash his glasses are broken and, deprived of the magic spectacles, he recognizes Olympia for what she really is - a mere automaton, a mechanical doll.

3. In his home, Councillor Crespel keeps his lovely daughter, Antonia, a prisoner. Her mother, a famous singer, has died of consumption, and the young girl inherits both her talent and the dread disease. For this reason her father forbids Antonia to sing. But the sinister Dr. Miracle, who treated her mother, is bent on bringing the daughter, too, to an early grave. Hoffmann, who adores Antonia, knows nothing of all this, and is always urging her to sing. But she refuses. Then Dr. Miracle conjures up a vision of her dead mother, who seems to Antonia to be commanding her to sing. Urged on by the doctor, she does so, but the effort exhausts her strength. Falling unconscious, she dies in Hoffmann's arms.

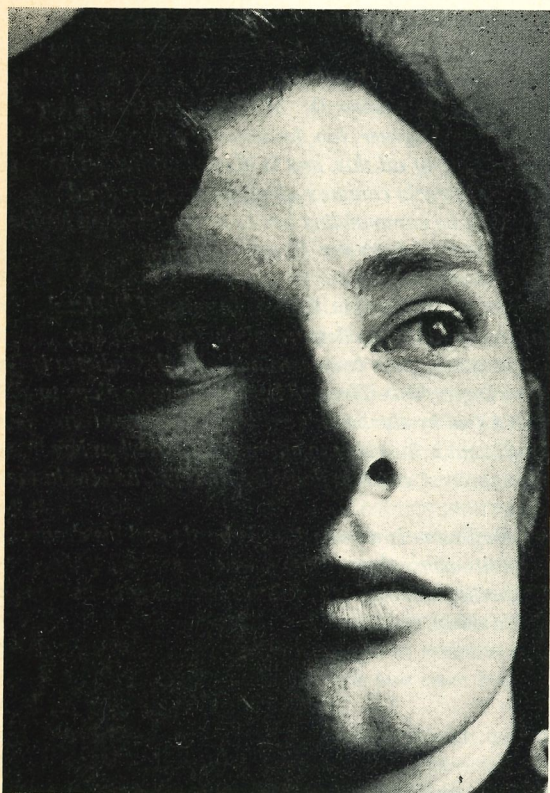
4. In the Palace of the courtesan, Giulietta, in Venice. In spite of Niklaus' efforts to restrain him, Hoffmann has fallen desperately in love with her, although he knows that her favoured lover is a certain Schlemil. Giulietta is in the power of the magician, Dapertutto. Through her, Dapertutto plans to gain possession of Hoffmann's soul by stealing his reflection. The two men fight and Schlemil falls. Hoffmann is hurrying to claim Giulietta when he hears the sound of distant laughter. A gondola floats by. In it is Giulietta in the arms of another man.

5. Back in Luther's tavern Hoffmann is alone with his bottle and his dreams. As his drunken head sinks on his arms, through the door comes Stella, his last love, on the arm of Councillor Lindorf, triumphantly pointing to the drunken poet and leads Stella away.

Ulrich Brecht, Gerd Albrecht, Andrej Majewsky, Jan Skalicky, Helmuth Baumann

Deze Hoffmann-productie is geleid door Ulrich Brecht, de intendant van het Staatstheater te Kassel, Gerd Albrecht, de dirigent van het Staatstheater te Kassel, Andrej Majewsky, de Poolse decorateur die in het Nationaaltheater te Warschau en in vele producties in het buitenland naam gemaakt heeft, Jan Skalicky, de in de USA geboren Tsjech, die in Tsjechoslowakije vele belangrijke producties op zijn naam heeft staan en in het Holland Festival reeds zorgde voor de aankleding van 'Rusalka' en Helmuth Baumann, choreograaf en eerste solist bij de 'Bühnen der Stadt Köln'.

In this Hoffmann-production the conductor is Gerd Albrecht, 'Staatstheater Kassel' and the stage-director Ulrich Brecht, who is Intendant of the 'Staatstheater Kassel'. The decor is designed by Andrej Majewsky, well-known in his homeland Poland and abroad. The costumes are designed by Jan Skalicky who was born in the USA but started his career in Prague; some years ago he designed for the Holland Festival the costumes in Dvoraks 'Rusalka'. The choreographer is Helmut Baumann, choreographer and leading dancer in Cologne ('Buhnen der Stadt Köln').

Helmuth Baumann